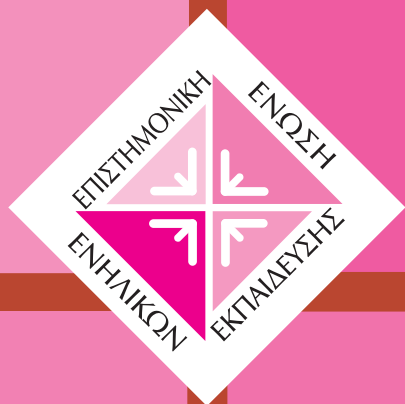

3ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Εκπαιδευτές Ενηλίκων:

Η εκπαίδευση
και η
επαγγελματοποίησή
τους

Αθήνα

14-16 Μαρτίου 2008

ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Κ.Ε.Κ. **PR@XIS**
ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
(Εθνική - Ερμούπολη)

ΕΔΡΑ: 9^ο χλμ Χαλκίδας - Ψαχνών, Ν. Αρκαδίας Εύρωας, Τ.Κ. 346 00
Τηλ 22210-61807, 61600, 61682, 45100 Fax 22210-61695
e-mail: kekpraxi@otenet.gr www.kekpraxi.gr

ΟΜΙΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

@popsi

Μέντορ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΕ

3ο Δ Ι Ε Θ Ν Ε Σ Σ Υ Ν Ε Δ Ρ Ι Ο

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Εκπαιδευτές Ενηλίκων:

Η εκπαίδευση

και η

επαγγελματοποίησή

τους

Κ Α Λ Ω Σ Ο Ρ Ι Σ Μ Α Σ Τ Ο Σ Υ Ν Ε Δ Ρ Ι Ο

Καλωσήλθατε!

Το Συνέδριο είναι αφιερωμένο στην εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων και στη διαδικασία της επαγγελματοποίησής τους, δεδομένου ότι ήδη, σε πολλά και διαφορετικά πλαίσια εκπαίδευσης ενηλίκων στη χώρα μας έχουν ξεκινήσει, και σε μερικές περιπτώσεις έχουν ολοκληρωθεί, οι διαδικασίες συστηματικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτών ενηλίκων. Στις διαδικασίες αυτές έχουν αναδειχθεί καινοτόμες προσεγγίσεις, καλές πρακτικές, προβλήματα και δυσκολίες, αλλά και ζητήματα ευρύτερου θεωρητικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος. Ζητούμενο παραμένει το πώς συγκροτείται η επαγγελματική ταυτότητα του εκπαιδευτή ενηλίκων, μέσα από ποια βήματα και διαδικασίες και κάτω από ποιες προϋποθέσεις.

Με βάση το παραπάνω σκεπτικό, **στόχος** του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου της Ένωσης, είναι να αποτελέσει βήμα παρουσίασης, ανάλυσης και συζήτησης γόνιμων προσεγγίσεων και πρακτικών σε ό,τι αφορά αφενός τις διεργασίες της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών και αφετέρου τις διεργασίες της συγκρότησης της επαγγελματικής τους ταυτότητας.

Άξονες του Συνεδρίου είναι:

1. Η Εκπαίδευση εκπαιδευτών της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και της γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων (Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων).
2. Η διεργασία της επαγγελματοποίησης των εκπαιδευτών ενηλίκων.

Το Συνέδριο περιλαμβάνει και **τρία εργαστήρια βιωματικού χαρακτήρα** που σχετίζονται έμπρακτα με την ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της διδακτικής ικανότητας των εκπαιδευτών.

Η Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου

Δ Υ Ο Λ Ο Γ Ι Α Γ Ι Α Τ Η Ν Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ο Ν Ι Κ Η Ε Ν Ω Σ Η Ε Κ Π Α Ι Δ Ε Υ Σ Η Σ Ε Ν Η Λ Ι Κ Ω Ν

Η Ένωση, μοναδική στο είδος της στην Ελλάδα, ιδρύθηκε το 2004 και έχει **στόχους** τη διάδοση των αρχών και μεθόδων της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, καθώς και την πληροφόρηση, το διάλογο και τις παρεμβάσεις για όσα συμβαίνουν στο πεδίο αυτό.

Η Ένωση είναι **ανοικτή σε όλους όσοι ενδιαφέρονται για την Εκπαίδευση Ενηλίκων** είτε γιατί την ασκούν ως επάγγελμα, είτε γιατί τη σπουδάζουν, είτε γιατί τους ελκύει και θέλουν να τη γνωρίσουν περισσότερο.

Τα μέλη μας είναι ήδη 800 και τους παρέχονται μια σειρά από αποκλειστικά προνόμια. Η συνένωση και συνένερση των δυνάμεών μας συμβάλλει στην ανάπτυξη όλων μας και στην αναβάθμιση των υπηρεσιών της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στη χώρα μας.

Αλέξης Κόκκος

Συντελεστές του Συνεδρίου

Επιστημονική Επιτροπή – Επιτροπή Κριτών

- Δημήτρης Βεργίδης, Καθηγητής Επιμόρφωσης και Εκπαιδευτικής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Πατρών
- Χρήστος Γούλας, Διευθυντής Κατάρτισης του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ
- Θανάσης Καραλής, Λέκτορας Διά Βίου Μάθησης στο Πανεπιστήμιο Πατρών
- Αλέξης Κόκκος, Καθηγητής Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ, Πρόεδρος της ΕΕΕΕ
- Γιώργος Κουλαουζίδης, Καθηγητής–Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ
- Δημήτρης Πατρώνας, Καθηγητής – Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ
- Μαρία Τερλιξίδου, Σύμβουλος Ανάπτυξης και Επιμόρφωσης Ανθρώπινου Δυναμικού
- Άννα Τιμπουκλή, Ph.d. Πανεπιστημίου Λονδίνου, Διευθύντρια Εκπαίδευσης του ΚΕΘΕΑ
- Άγγελος Ευστράτογλου, Οικονομολόγος της Εργασίας, Διευθυντής Προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- Κωνσταντίνος Μάγος, Λέκτορας Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Καθηγητής – Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ

Επιμέλεια κειμένων – Παραγωγή CD-ROM

- Δήμητρα Ανδρισάκου

Γραμματειακή Υποστήριξη

- Μαρία Αλεξανδρή
- Δήμητρα Ανδρισάκου
- Ιωάννης Μαραθάκης
- Δήμητρα Παρασκευοπούλου

Υπεύθυνη Οργάνωσης του Συνεδρίου

- Χριστίνα Κόκκου

Εισηγητές

Εισηγητές

- **Prof. Brian Findsen**, Καθηγητής στο Τμήμα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου της Γλασκόβης

Ο **Brian Findsen** έχει εργαστεί στον χώρο της εκπαίδευσης ενηλίκων για περισσότερο από 20 χρόνια. Έχοντας ήδη ασχοληθεί με τον τομέα αυτό στη Νέα Ζηλανδία, εκπόνησε διδακτορική διατριβή πάνω στην εκπαίδευση ενηλίκων και την κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο της North Carolina των Η.Π.Α. Έκτοτε έχει δουλέψει σε πολλά Πανεπιστήμια της Νέας Ζηλανδίας, μέχρι το 2004 όπου μεταφέρθηκε στο Πανεπιστήμιο της Γλασκόβης και ανέλαβε καθήκοντα Διευθυντή του Τμήματος Εκπαίδευσης Ενηλίκων και Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης.

Τα πρόσφατα ερευνητικά του ενδιαφέροντα σχετίζονται κυρίως με την εκπαίδευση των μεγαλύτερης ηλικίας ενηλίκων. Άλλα ενδιαφέροντά του είναι η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης ενηλίκων, ζητήματα ισότητας και η διά βίου μάθηση, η εκπαίδευση ενηλίκων και

το Πανεπιστήμιο, η σχέση μεταξύ τριτοβάθμιας και βασικής εκπαίδευσης, διεθνείς διαστάσεις της εκπαίδευσης ενηλίκων και η εκπαίδευση εκπαιδευτών.

Είναι μέλος διάφορων οργανισμών, όπως το Standing Conference of University Teaching and Research in the Education of Adults, το British Association for International and Comparative Education και το Scottish University Association of Lifelong Learning. Ο Brian Findsen έχει εκτενές συγγραφικό έργο, το οποίο περιλαμβάνει ένα σημαντικό βιβλίο για την εκπαίδευση ενηλίκων και την κοινοτική εκπαίδευση στην Νέα Ζηλανδία – *The Forth Sector* (1996), και ένα βιβλίο για τους μεγαλύτερες ηλικίας μανθάνοντες – *Learning Later* (2005).

- **ABF: Η Εκπαιδευτική Ένωση Εργαζομένων της Σουηδίας**

Ο οργανισμός ABF είναι ο παλαιότερος και μεγαλύτερος εθελοντικός οργανισμός εκπαίδευσης ενηλίκων στη Σουηδία με δομές σε όλη τη χώρα. Ιδρύθηκε το 1912 και η λειτουργία του έχει ως θεμελιώδη αρχή το δικαίωμα του καθενός στην πρόσβαση στη γνώση και τον πολιτισμό. Ο ABF έχει 55 μέλη (οργανισμούς), πολλοί από τους οποίους έχουν σχέση με το Εργατικό Κίνημα της Σουηδίας. Ο πυρήνας των δραστηριοτήτων του ABF είναι ο Κύκλος Μάθησης. Ο Κύκλος Μάθησης είναι ο χώρος όπου οι δημοκρατικές λειτουργίες αναδεικνύονται. Η ιδέα είναι ότι στον Κύκλο Μάθησης όλα τα μέλη είναι ίσα, κάτι που σημαίνει ότι όλα τα μέλη αξιοποιούνται ισότιμα και ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους. Η δύναμη του Κύκλου εδράζεται στο γεγονός της ισότιμης προσφοράς και της μοναδικότητας του κάθε μέλους του. Κάθε χρόνο 8,5 εκατομμύρια πολίτες της Σουηδίας συμμετέχουν σε Κύκλους Μάθησης του ABF. Ο οργανισμός ABF προσφέρει μια μεγάλη ποικιλία από Κύκλους Μάθησης και πολιτιστικά προγράμματα. Περισσότεροι από 2,5 εκατομμύρια άνθρωποι παρακολουθούν κάθε χρόνο τις συναυλίες, τις ποιητικές βραδιές, τις θεατρικές παραστάσεις και τις άλλες εκδηλώσεις του ABF.

- **Αθανασούλα-Ρέππα Αναστασία**, Καθηγήτρια ΑΣΠΑΙΤΕ – Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου (ΑΠΚΥ)
- **Βασάλα Παρασκευή**, Καθηγήτρια – Σύμβουλος Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στο ΕΑΠ
- **Ζένιος Ιωάννης**, Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου (ΑνΑΔ) / Εθνικός Συντονιστής ΤTnet Κύπρου
- **Καλογρίδη Σοφία**, Δρ. των Επιστημών της Αγωγής, Καθηγήτρια – Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ
- **Καραλής Αθανάσιος**, Λέκτορας Διά Βίου Μάθησης στο Πανεπιστήμιο Πατρών
- **Κεδράκα Αικατερίνη**, Καθηγήτρια – Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ, Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού
- **Κιουλάνης Σπύρος**, Med. Ε.Α.Π., Δρ. Θεολογίας

- **Κόκκος Αλέξης**, Καθηγητής Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ, Πρόεδρος της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- **Κοτρίκλα Βασιλική**, M.Ed., Φιλολόγος, Εκπαιδεύτρια Εκπαιδευτών Ενηλίκων
- **Κουλαουζίδης Γιώργος**, Εκπαιδευτής Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ
- **Μάγος Κώστας**, Λέκτορας Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Καθηγητής – Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ
- **Μανιάτης Αντώνης**, Επιστημονικός Συνεργάτης – Επίκουρος Καθηγητής Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε
- **Ματζανάρης Κώστας**, Med Ε.Α.Π., Δρ. Θεολογίας
- **Μουλαδούδης Γρηγόρης**, Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Γενικό Τμήμα Παιδαγωγικών Μαθημάτων
- **Λιντζέρης Πάρις**, Διευθυντής Κατάρτισης του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
- **Παλλαδά Αναμπέλλα**, Δρ. Φυσικός, Ειδικός Θεμάτων Ποιότητας, Εκπαιδεύτρια Ενηλίκων
- **Παναγοπούλου Γιώτα**, Φιλολόγος, Εκπαιδεύτρια Ενηλίκων
- **Παντισίδου Ευγενία**, Υποψήφια Διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- **Παπαγεωργίου Ήρα**, Καθηγήτρια – Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ
- **Παπαευσταθίου Κωνσταντίνος**, Εθνικός Συντονιστής ΤTnet Ελλάδας/ΕΚΕΠΙΣ
- **Παπασταμάτης Αδαμάντιος**, Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- **Ρακαλλίδου Κρύστα**, M.A. Σπουδές στην Εκπαίδευση, Εκπαιδευτικός, Εκπαιδύτρια Ενηλίκων
- **Τσιμπουκλή Άννα**, Ph.d. Πανεπιστημίου Λονδίνου, Διευθύντρια Εκπαίδευσης του ΚΕΘΕΑ

Υπεύθυνοι των Εργαστηρίων Βιωματικής Μάθησης

- **Καγιαβή Μαρία**, Υπεύθυνη Περιβαλλοντικού Γραμματισμού στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Πειραιά
- **Κουτσαβδή Εύα**, Σωματική Ψυχοθεραπεύτρια Ραϊχικής Εκπαίδευσης
- **Σαρακίνος Θανάσης**, Εκπαιδευτικός, Συντονιστής Ομάδων Βιωματικής Μάθησης
- **Τσιρώνα Ευδοκία**, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής-Εμψυχώτρια

Πρόγραμμα

Παρασκευή 14/3/2008

14.00-15.00 Προσέλευση – Εγγραφές

15.00-18.00 Στο Αμφιθέατρο
Χαιρετισμοί

Έχουν προσκληθεί να μιλήσουν:

Ο Γενικός Γραμματέας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, κ. Κ. Τσαμαδιάς

Ο Ομότιμος Καθηγητής του London School of Economics κ. Νίκος Μουζέλης

Ο Πρόεδρος του ΕΚΕΠΙΣ κ. Ε. Δρόσος

Παρουσίαση διεθνών εμπειριών:

- «*Ενδυναμώνοντας τους εμπυχωτές των Κύκλων Μάθησης στη Σουηδία*»: Εκπρόσωποι του σουηδικού οργανισμού ABF
- «*Η επαγγελματοποίηση των εκπαιδευτών ενηλίκων: Ζητήματα και προκλήσεις*»: Brian Findsen, Καθηγητής και Διευθυντής του τμήματος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο Πανεπιστήμιο της Γλασκόβης

Συντονισμός: Μαρία Τερλιξίδου

18.30 – 20.30

Λειτουργούν παράλληλα τρία Εργαστήρια Βιωματικής Μάθησης:

- **Εργαστήριο 1:** «*Το παιχνίδι ρόλων ως εργαλείο μάθησης στα χέρια του εκπαιδευτή ενηλίκων*»: Θανάσης Σαρακίνος και Ευδοκία Τσιρώνη
- **Εργαστήριο 2:** «*Εναρκτήρια συνάντηση “αρχή... το ήμισυ του παντός”!*»: Εύα Κουτσαβδή
- **Εργαστήριο 3:** «*Η τεχνική του Εκπαιδευτικού Δράματος στην Εκπαίδευση των Εκπαιδευτών Ενηλίκων*»: Μαρία Καγιαβή

Σάββατο, 15/3/2008

9.30-12.15

Στο Αμφιθέατρο

Χαιρετισμός από τον Πρόεδρο της Δ.Ε. του ΕΑΠ κ. Παναγιώτη Σιαφαρίκα

Το εθνικό πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών **Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης**

- «*Η αξιολόγηση του προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών*»: Αλέξης Κόκκος και Θανάσης Καραλής
- «*Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και εκπαιδευτικές τεχνικές Εκπαίδευσης Ενηλίκων*»: Βιβή Βασάλα
- «*Η εμπειρία της Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών ενηλίκων μέσα από την παράλληλη παρουσίαση μιας εκπαιδευτριάς και μιας εκπαιδευόμενης*»: Βασιλική Κοτρίκλα και Αναμπέλλα Παλλαδά

Συντονισμός: Λευθεριώτου Πιέρα

Σχόλια: Brian Findsen

9.30-12.15

Αίθουσα Α

Η Εκπαίδευση Εκπαιδευτών στο πεδίο της γενικής Εκπαίδευσης Ενηλίκων

- «Ενισχύοντας την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Σ.Δ.Ε.: Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση ως υποστηρικτικός τρόπος διαχείρισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας»: Σπύρος Κιουλάνης και Κώστας Ματζανάρης
- «Εκπαιδευτές και επαγγελματισμός στην Εκπαίδευση Ενηλίκων: Η περίπτωση των ΚΕΕ»: Αδαμάντιος Παπασταμάτης και Ευγενία Παντισίδου

Συντονισμός: Άγγελος Ευστράτογλου

12.15-12.45

Διάλειμμα – Καφές

12.45-15.15

Στο Αμφιθέατρο

Μέθοδοι εκπαίδευσης των εκπαιδευτών

- «Η σημασία της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων»: Σοφία Καλογρίδη
- «"Δρω ερευνώντας και ερευνώ δρώντας": Η έρευνα δράσης στην Εκπαίδευση Εκπαιδευτών»: Κώστας Μάγος και Γιώτα Παναγοπούλου
- «Καλλιτεχνικό θέαμα στην Εκπαίδευση Εκπαιδευτών ενηλίκων»: Αντώνης Μανιάτης

Συντονισμός: Δημήτρης Πατρώνας

12.45-15.15

Λειτουργεί παράλληλα το πρώτο (1) Εργαστήριο Βιωματικής Μάθησης

15.15-16.30

Γεύμα

16.30-19.00

Στο Αμφιθέατρο

Οι εκπαιδευτές μέσα από τη σκοπιά της Μετασχηματίζουσας Μάθησης

- «Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτών ενηλίκων»: Αικατερίνη Κεδράκα
- «Η προσέγγιση του Mezirow για τη Μετασχηματίζουσα Μάθηση ως θεωρητικού πλαισίου της επαγγελματικής πρακτικής των εκπαιδευτών ενηλίκων»: Πάρις Λιντζέρης
- «Μετασχηματίζουσα Μάθηση: Διερεύνηση και μετασχηματισμός των αντιλήψεων ομάδας εκπαιδευόμενων εκπαιδευτών για το ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων»: Άννα Τσιμπουκλή

Συντονισμός: Αλέκα Κορωναίου

16.30--19.00

Λειτουργούν παράλληλα το δεύτερο (2) και τρίτο (3) Εργαστήριο Βιωματικής Μάθησης

Κυριακή, 16/3/2008

9.30-12.30

Στο Αμφιθέατρο

Η διαμόρφωση της επαγγελματικής ταυτότητας των εκπαιδευτών ενηλίκων

- «Η Προβληματική της Επαγγελματοποίησης της Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Διερεύνηση της έννοιας και των προϋποθέσεων για την προώθηση του τομέα»: Ήρα Παπαγεωργίου
- «Διερεύνηση εκπαιδευτικών Βιογραφιών εκπαιδευτών ενηλίκων: Οι “φωνές” των συμβούλων – καθηγητών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου»: Γιώργος Κουλαουζίδης
- «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού: Προετοιμάζοντας τον εκπαιδευτή επαγγελματικής κατάρτισης στην Κύπρο»: Αναστασία Αθανασούλα-Ρέππα, Ιωάννης Ζένιος, Κων/νος Παπαευσταθίου
- «Ανθρωπιστική προσέγγιση και Εκπαίδευση Ενηλίκων: Διερεύνηση των παραγόντων που ωθούν τους εκπαιδευτές στην υιοθέτησή της»: Γρηγόρης Μουλαδούδης και Κρύστα Ρακαλλίδου

Συντονισμός: Δημήτρης Βεργίδης

Σχόλια: Χρήστος Γούλας

12.30-13.00

Διάλειμμα - Καφέs

13.00-15.00

Στο Αμφιθέατρο

Ομάδες Εργασίας – Εξαγωγή Συμπερασμάτων – Σύνοψη

Συντονισμός: Αλέξης Κόκκος Σχόλια: Εκπρόσωποι ABF, Brian Findsen

15.00-16.00

Ελαφρύ γεύμα

16.00-18.30

Λειτουργούν παράλληλα τα τρία Εργαστήρια Βιωματικής Μάθησης

3rd INTERNATIONAL CONFERENCE

Adult Educators: Their training and professionalisation

14-16 March, 2008

CONFERENCE HALL "APOLLO", PREFECTURE OF PIRAEUS

1st Ermoupoleos & Peliou – Kaminia, Piraeus

Conference Programme

Friday, 14/3/2008

14.00-15.00

Registration

15.00-18.00

Amphitheatre

Opening session

Invited talks by:

Dr. K. Tsamadias, Secretary General of Adult Education

Dr. Nikos Mouzelis, Professor (emeritus), London School of Economics

Mr. E. Drosos, President of the National Accreditation Center for Continuing Vocational Training

International experiences (key note speeches):

- *"Supporting the Animators of the Learning Cycles in Sweden"*: ABF representatives
- *"The Professionalisation of the Adult Educators: Issues and Challenges"*: Brian Findsen, Professor and Director of the Adult Education Department, University of Glasgow

Coordination: Maria Terlixidou

18.30-20.30

Parallel Experiential Learning Workshops

- **Workshop 1**: *"Role Playing as a Learning Tool for Adult Educators"*: Thanassis Sarakinos and Evdokia Tsirona
- **Workshop 2**: *"The Starting Session 'Starting... One half of the Whole!'"*: Eva Koutsavdi
- **Workshop 3**: *"Drama in education of Adult Trainers"*: Maria Kagiavi

Saturday, 15/3/2008

9.30-12.15

Amphitheatre

Address by Prof. Panagiotis Siafarikas, President of the Hellenic Open University

The National Training of Trainers Programme for Continuing Vocational Education

- "The Evaluation of the Training of Trainers Programme": Alexis Kokkos, and Thanassis Karalis
- "The Experience of Training Adult Educators through a Parallel Presentation of a Trainer and a Trainee": Vassiliki Kotrikla and Anabella Pallada
- "Training the Trainers of Continuing Vocational Education and Adult Education Techniques": Vivi Vasala

Coordination: Pierra Leftheriotou

Comments: Brian Findsen

9.30-12.15

Hall A

The Training of Trainers for Liberal Adult Education

- "Strengthening the Training of Trainers at SSC (Schools of Second Chance): Distance Education as a Method of Supporting the Educational Process": Spyros Kioulanis and Kostas Mantzanas
- "Trainers and Professionalism in Adult Education: The Case of CAE (Centres of Adult Education)": Adamantios Papastamatis and Eugenia Panitsidou

Coordination: Aggelos Efstratoglou

12.15-12.45

Coffee Break

12.45-15.15

Amphitheatre

Methods and Techniques for Training trainers

- "The Importance of Self-Directed Learning in Adult Education": Sophia Kalogridi
- "Act while Researching and Research while Acting: Action Research in Training of Trainers": Kostas Magos and Giota Panagopoulou
- "The Art Spectacle in the Training of Adult Educators": Antonis Maniatis

Coordination: Demetrios Patronas

12.45-15.15

Parallel Experiential Learning Workshop (Workshop 1)

15.15-16.30

Light Lunch

16.30-19.00

Amphitheatre

The Adult Educators from a Transformative Learning Perspective

- "The Professional Development of Adult Educators": Ekaterini Kedraka
- "Mezirow's Approach for Transformative Learning as a Theoretical Framework for the Professional Practice of Adult Educators": Paris Lintzeris
- "Transformative Learning: Identification and Transformation of Perspectives of a Group of Trainees for the Role of the Adult Educator": Anna Tsiboukli

Coordination: Aleka Koronaiou

16.30-19.00

Parallel Experiential Learning Workshops (Workshop 1 and Workshop 2)

Sunday, 16/3/2008

9.30-12.30

Amphitheatre

The Development of the Professional Identity of Adult Educators

- *“Questioning Professionalisation in Adult Education: Identifying the Concept and the Requirements for the Advancement of the Field”*: Ira Papageorgiou
- *“Educational Biographies of Adult Educators: The Voices of the Tutors of the Hellenic Open University”*: George A. Koulaouzides
- *“Development of Human Resources: Preparing the Trainer of Vocational Education in Cyprus”*: Anastasia Athanassoula-Reppa, Ioannis Zenios, Konstantinos Papaefstathiou
- *“Humanistic Approaches and Adult Education: Identification of the Factors which Lead Educators in Adopting the Approach”*: Gregorios Mouladoudis and Krista Rakallidou

Coordination: Demetrios Vergidis

Comments: Christos Goulas

12.30-13.00

Coffee Break

13.00-15.00

Amphitheatre

Group Work – Conclusions – Synthesis

Coordination: Alexis Kokkos **Comments:** ABF Representatives, Brian Findsen

15.00-16.00

Light Lunch

16.00-18.30

Parallel Experiential Learning Workshops

**«Η επαγγελμα-
ματοποίηση των
Εκπαιδευτών
Ενηλίκων:
Ζητήματα και
προκλήσεις»**

Findsen Brian

Η εργασία αυτή διερευνά το ζήτημα της επαγγελματοποίησης στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, αναφορικά με το βαθμό που η επαγγελματοποίηση είναι επιθυμητή στο πεδίο αυτό και, επίσης, αναφορικά με την ερμηνεία της έννοιας του επαγγελματία εκπαιδευτή ενηλίκων. Από μια διεθνή οπτική γωνία το πεδίο γίνεται κατανοητό σε επίπεδο θεωρίας και πράξης με διαφορετικό τρόπο σε κάθε τόπο. Αυτό σημαίνει ότι η ερμηνεία της έννοιας του επαγγελματία εκπαιδευτή ενηλίκων έχει ένα μεταβαλλόμενο χαρακτήρα που εξαρτάται από τα πολιτισμικά και εθνικά πλαίσια. Οφείλουμε λοιπόν να θέσουμε το ερώτημα «ποιος πραγματικά ωφελείται από την επαγγελματοποίηση;» και

ποιες είναι οι πιθανές επιπτώσεις για τους εκπαιδευτές στα διάφορα πλαίσια που δραστηριοποιούνται.

**«Εκπαιδεύοντας
τους Εκπαιδευτές
στην Ελλάδα»**

**Κόκκος Αλέξης και
Καραλής Θανάσης**

Η παρουσίαση αφορά στα αποτελέσματα της μελέτης αξιολόγησης του πρώτου εθνικού προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών (2006-2007), στο οποίο έλαβαν μέρος 10.000 εκπαιδευτές συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης.

Η προβληματική, που διαπερνά την παρουσίαση έχει ως εξής:

Στην αρχή του 21ου αιώνα η κατάσταση της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα δεν ήταν ικανοποιητική, για λόγους που οφείλονταν στην καθυστερημένη εμφάνιση του θεσμού μέσα στο κοινωνικό γίγνεσθαι σε συνδυασμό

με την έλλειψη κουλτούρας συνεχιζόμενης μάθησης, αλλά και με την κυριαρχία των παραδοσιακών παιδαγωγικών αντιλήψεων στο εκπαιδευτικό σύστημα. Εξίσου προβληματική ήταν η κατάσταση των εκπαιδευτών ενηλίκων. Πέρα από εξαιρέσεις, οι περισσότεροι εμφάνιζαν αδυναμίες σε ό,τι αφορά τη χρήση καινοτόμων τεχνικών μάθησης, τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και το χειρισμό της δυναμικής της ομάδας. Έτσι αποφασίστηκε το 2002 να πραγματοποιηθεί ένα μεγάλης διάρκειας πρόγραμμα εκπαίδευσης όλων των εκπαιδευτών της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης.

Η ομάδα που ανέλαβε να σχεδιάσει το πρόγραμμα εργάστηκε εντατικά για την επιτυχία του. Βασική συνιστώσα του σχεδιασμού ήταν η αντίληψη ότι έπρεπε σε κάθε επίπεδο (υποσύστημα) της προετοιμασίας –πρώτα στο πλαίσιο της επιτελικής ομάδας και ύστερα στην ομάδα των εκπαιδευτών των εκπαιδευτών– να πραγματοποιείται διαδοχικά άρτιο και δημιουργικό έργο, ώστε στη συνέχεια να γίνει εφικτή η μεταφορά των αποτελεσμάτων, καθώς και του κατάλληλου μαθησιακού κλίματος στο ευρύτερο σύστημα των 10.000 ατόμων που επρόκειτο να εκπαιδευτούν. Για αυτόν το λόγο άλλωστε οι 265 εκπαιδευτές των εκπαιδευτών εκπαιδευτήκαν πρώτα οι ίδιοι με τις ίδιες ακριβώς προδιαγραφές με τις οποίες ύστερα εκπαίδευσαν τους συναδέλφους τους.

Το πρόγραμμα καθυστέρησε πολύ να αρχίσει (καλοκαίρι 2006) λόγω της αδράνειας των κρατικών υπηρεσιών, οι οποίες, επιπλέον, προέβησαν σε μια σειρά από αυθαίρετες όσο και λανθασμένες ενέργειες που έθεσαν σε κίνδυνο την πορεία του προγράμματος της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών.

Παρ' όλα αυτά, το πρόγραμμα κατόρθωσε να απορροφήσει τους κραδασμούς και να προσφέρει θετικά αποτελέσματα χάρη στην προετοιμασία που είχε γίνει, χάρη στη συμβολή της μεγάλης πλειοψηφίας των εκπαιδευτών των εκπαιδευτών αλλά και χάρη στη θετική διάθεση με την οποία εισήλθε στο πρόγραμμα μια μεγάλη μερίδα εκπαιδευτών. Έτσι, μετά από όλες τις διεργασίες που συντελέστηκαν στην πορεία του προγράμματος, στο τέλος τα 7/10 των εκπαιδευθέντων εκπαιδευτών ήταν σε θέση να ανταποκρίνονται με υψη-

λή επάρκεια στο ρόλο τους, ενώ σχεδόν όλοι (98,4%) εξέφρασαν την ικανοποίησή τους από την εκπαίδευση που έλαβαν.

Ποια θα είναι η εξέλιξη; Θα πολλαπλασιαστούν οι θετικές επιπτώσεις, που ήδη έχει το πρόγραμμα, σε διάφορους φορείς της εκπαίδευσης ενηλίκων και άλλα συναφή προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών; Θα συνεχίσουν να αναπτύσσονται στην Ελλάδα αξιόλογοι πυρήνες εκπαιδευτών ενηλίκων, που πιστεύουν βαθιά στο έργο που επιτελούν και συνεχίζουν να αναζητούν, να επιμορφώνονται, να δραστηριοποιούνται δημιουργικά;

Ο καθένας ασφαλώς κάνει τις δικές του εκτιμήσεις γύρω από αυτά τα ζητήματα, διαμορφώνει τις παραδοχές του και πράττει ανάλογα. Από τη συνισταμένη των παραδοχών μας και από τους ενδεχόμενους μετασχηματισμούς τους στην πορεία του χρόνου θα προκύψουν οι δράσεις που ασφαλώς θα επηρεάσουν την κατεύθυνση της εκπαίδευσης ενηλίκων στην ελληνική κοινωνία.

**«Εκπαίδευση
Εκπαιδευτών
Συνεχιζόμενης
Επαγγελματικής
Κατάρτισης και
εκπαιδευτικές
ΤΕΧΝΙΚΕΣ
Εκπαίδευσης
Ενηλίκων»**

Βασάλα Βιβή

Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθεί κατά πόσο οι εκπαιδευτές Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.) που εκπαιδεύτηκαν στο πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης» του Ε.ΚΕ.ΠΙ.Σ. εφαρμόζουν στη διδασκαλία τους εκπαιδευτικές τεχνικές που προάγουν την ενεργητική μάθηση. Ο πληθυσμός της έρευνας (34 άτομα) ήταν οι εκπαιδευόμενοι του Ενιαίου Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης Τοπικής Αυτοδιοίκησης Κεφαλονιάς και Ιθάκης (Ε.Κ.Ε.Κ.-Τ.Α.Κ.Ι.). Το δείγμα αποτέλεσαν επτά εκπαιδευόμενοι και για τη συλλογή των δεδομένων επελέγη η τεχνική των ημιδομημένων συνεντεύξεων. Οι συνεντεύξεις, έγιναν το Σεπτέμβριο 2007 και μετά την απομαγνητοφώνησή τους ακολούθησε ανάλυση περιεχομένου.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτές Σ.Ε.Κ. πριν την εκπαίδευσή τους δεν γνώριζαν σε βάθος τις εκπαιδευτικές τεχνικές που προωθούν την ενεργητική μάθηση και χρησιμοποιούσαν κυρίως την εισήγηση. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος θεωρούν ότι απέκτησαν γνώσεις, ικανότητες και ενδιαφέρον για την εφαρμογή τους. Επίσης, μετά το πρόγραμμα εφαρμόζουν αρκετές τεχνικές, και κυρίως καταιγισμό ιδεών, μελέτη περίπτωσης, εργασία σε ομάδες, ενώ θα ήθελαν μεγαλύτερη εξάσκηση σε αρκετές τεχνικές, όπως π.χ. το παιχνίδι ρόλων. Επιπλέον, θεωρούν ότι οι εκπαιδευτικές τεχνικές τους βοήθησαν να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και να βελτιωθούν ως εκπαιδευτές ενηλίκων.

«Η εμπειρία της εκπαίδευσης εκπαιδευτών ενηλίκων μέσα από την παράλληλη παρουσίαση μιας Εκπαιδύτριας και μιας Εκπαιδευόμενης»

Κοτρίκλα Βασιλική και Παλλαδά Αναμπέλλα

Η παρούσα εισήγηση αφορά την παρουσίαση της εμπειρίας από τη συμμετοχή στο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων (ΕΚΕΠΙΣ) των δύο συγγραφέων, με την ιδιότητα της Εκπαιδύτριας και της Εκπαιδευόμενης αντίστοιχα.

Βασικός στόχος της εργασίας ήταν να γίνει μία ολοκληρωμένη διερεύνηση της εκπαιδευτικής εμπειρίας από τις διαφορετικές πλευρές της Εκπαιδύτριας και της Εκπαιδευόμενης. Διερευνάται εάν υπάρχει και σε τι συνίσταται η διαφοροποίηση της αντίληψης της εκπαιδευτικής διεργασίας: (α) Πώς βιώνονται οι ίδιες διεργασίες - διαδικασίες, ανάλογα με τη θέση και με την εμπειρία του υποκειμένου; (β) Ποιοι είναι οι κοινοί και μη τόποι στην αντίληψη των θεμάτων που παρουσιάζονται; (γ) Με ποιους τρόπους μπορεί να αξιοποιηθούν τέτοιες εμπειρίες για την περαιτέρω βελτίωση τέτοιων προγραμμάτων και των σχετικών με αυτά διαδικασιών;

Οι ενότητες του βασικού κορμού της εργασίας ακολουθούν τα βασικά μέρη του Προγράμματος: (1) Αρχική Ενημέρωση & Πρώτη Προσέγγιση Εκπαιδύτριας – Εκπαιδευόμενης, (2) Εναρκτήρια Συνάντηση, (3)

Ενδιάμεσες Συναντήσεις και Εργασίες, (4) Προετοιμασία – Παρουσίαση της τελικής Μικροδιδασκαλίας, (5) Μετά την παρακολούθηση του Προγράμματος: Επικοινωνία, Ανατροφοδότηση, Αξιοποίηση των γνώσεων, των εμπειριών, καθώς και της πιστοποίησης – ένταξης στο Μητρώο Β του ΕΚΕΠΙΣ).

Μετά από μία σύντομη εισαγωγή, η οποία αναφέρεται στο θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας, στον κύριο κορμό της δίνονται τα βασικά αποτελέσματα της παραπάνω διερεύνησης τα οποία εστιάζονται, τόσο στις κοινές προσεγγίσεις και διαπιστώσεις που σημειώθηκαν, όσο και στη διαφοροποίηση της αντίληψης των θεμάτων και της εκτίμησης για την αντιμετώπισή τους. Αντί επιλόγου, στο τέλος της εργασίας δίνεται μία σύνοψη θέσεων – απολογιστικών διαπιστώσεων για το Πρόγραμμα και Προτάσεις της Εκπαιδύτριας και της Εκπαιδευόμενης, όπως αυτές προέκυψαν από την αλληλεπίδρασή τους.

Ως μέθοδοι και τεχνικές χρησιμοποιήθηκαν: (1) Η καταγραφή των γεγονότων, θεμάτων και συναισθημάτων της εκπαιδευτικής διεργασίας (μέσω ημερολογίου αναστοχασμού) και (2) η αξιοποίηση: (α) των στοιχείων επικοινωνίας (ηλεκτρονικής κυρίως, τηλεφωνικής και πρόσωπο - με - πρόσωπο) μεταξύ Εκπαιδευόμενης και Εκπαιδύτριας στα πλαίσια του προγράμματος, (β) του βιντεοσκοπημένου υλικού, καθώς και (γ) σχετικών συζητήσεων μετά το τέλος του προγράμματος.

«Ενισχύοντας την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Σ.Δ.Ε.: Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση ως υποστηρικτικός τρόπος διαχείρισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας»

Κιουλάνης Σπύρος και Ματσανάκης Κώστας

Με την εισήγηση αυτή επιχειρείται να υποστηριχθεί ότι η επιμόρφωση στις δομές της διά βίου εκπαίδευσης ενηλίκων και ιδιαίτερα στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, αποτελεί μία απαραίτητη διαδικασία, προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να ανταποκριθούν με μεγαλύτερη επιτυχία στις δυσκολίες του έργου τους, να προσαρμοστούν σε νέα δεδομένα, καθώς επίσης και σε καινούργιες εκπαιδευτικές μεθόδους.

Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση αποτελεί μια εκπαιδευτική μέθοδο που μπορεί να ικανοποιήσει τις αυξημένες και πολύπλοκες επιμορφωτικές ανάγκες που παρουσιάζει ο τομέας της εκπαίδευσης, καθώς αίρει τους περιορισμούς που θέτει το παραδοσιακό σύστημα επιμόρφωσης, ενώ χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες είναι σε θέση να υποστηρίξει τις διαδικασίες μάθησης και επαγγελματικής εξέλιξης των εκπαιδευτικών.

**«Εκπαιδευτές και
Επαγγελματισμός
στην Εκπαίδευση
Ενηλίκων:
Η περίπτωση
των ΚΕΕ»**

**Παπασταμάτης Αδαμάντιος
και Παντισίδου Ευγενία**

Με την έννοια επαγγελματισμός στην εκπαίδευση ενηλίκων νοείται ότι οι λειτουργίες της γίνονται κατά τρόπο επαγγελματικό, δηλαδή εκτελούνται με κατανομή εργασίας, επιστημονική στήριξη και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Είναι λοιπόν προφανές ότι ο επαγγελματισμός απαιτεί ανάλογη εκπαίδευση των εκπαιδευτών, ώστε να διαθέτουν τις βασικές παιδαγωγικές (ανδραγωγικές) και επιστημονικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις για να μπορέσουν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στο διδακτικό τους έργο. Επιπρόσθετα, η συνεχής ανάπτυξη της τεχνολογίας, η μεταβολή των κοινωνικών συνθηκών, η αύξηση των γνώσεων και ο μετασχηματισμός των διδακτικών μεθόδων, αυξάνουν ολοένα και περισσότερο την ανάγκη για κατάλληλα καταρτισμένους εκπαιδευτές, με αποτέλεσμα η συ-

νεχής εκπαίδευση και η διά βίου μάθηση να καθίστανται βασικές προτεραιότητες στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Στην «κοινωνία της πληροφορίας» οι εκπαιδευτές πρέπει να δύνανται να μετασχηματίζουν τη διδακτική τους πρακτική και να προσαρμόζουν τη μεθοδολογία τους, εφαρμόζοντας αποτελεσματικές μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και αξιολογώντας ανατροφοδοτικά τα αποτελέσματα της διδασκαλίας. Παρ' όλα αυτά, η διεργασία της επαγγελματοποίησης της εκπαίδευσης ενηλίκων στη χώρα μας άρχισε μόλις πρόσφατα, παρουσιάζοντας συχνά αντιφάσεις και έλλειψη συγκροτημένου σχεδιασμού.

Μία από τις πλέον δυναμικά εξελισσόμενες δομές Διά Βίου Εκπαίδευσης (ΔΒΕ) είναι τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΚΕΕ), τα οποία θεσμοθετήθηκαν στο πλαίσιο εναρμόνισης της εκπαιδευτικής πολιτικής με σύγχρονα κοινωνικοοικονομικά προτάγματα και ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας, και σύγκλισης, στο πλαίσιο μιας υπερεθνικοποιημένης ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής υπό το φως της Στρατηγικής της Λισαβόνας, με δείκτες και κριτήρια αναφοράς στην εκπαίδευση ενηλίκων. Θεωρώντας τη δραστηριότητα των ΚΕΕ κομβική για την προώθηση της διά βίου μάθησης στη χώρα μας, η παρούσα μελέτη επιδιώκει να σκιαγραφήσει τον επαγγελματισμό στην οργάνωση και λειτουργία των Κέντρων, αναφορικά με τους εκπαιδευτές που απασχολούν, ώστε να συμβάλει στην πληρέστερη κατανόηση πλεονεκτημάτων και αδυναμιών και στη διατύπωση προτάσεων. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκαν τρεις μελέτες περίπτωσης στα Κέντρα που λειτουργούν στους Νομούς Ροδόπης, Ημαθίας και Θεσσαλονίκης, προκειμένου να καταστεί δυνατή η περιγραφή, σύγκριση, αντιπαράθεση, ταξινόμηση, ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων που συγκροτούν το πεδίο της έρευνας. Υπό το φως των ευρημάτων που προέκυψαν επιχειρήθηκε να διερευνηθεί το επίπεδο της κατάρτισης και επαγγελματικής εμπειρίας των εκπαιδευτών, η παροχή επιστημονικής υποστήριξης, καθώς και ο τρόπος διασφάλισης της δέσμευσης και αποτελεσματικότητας στο έργο τους. Ως εργαλείο για τη συλλογή των δεδομένων, επιλέχθηκε η συνέντευξη αποσκοπώντας στη συγκέντρωση εμπειριστωμένων ποιοτικών δεδομένων και τη λεπτομερή σε βάθος διερεύνηση της υπό μελέτη Δομής.

«Η σημασία της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων»

Καλογρίδη Σοφία

Ο όρος «αυτοκατευθυνόμενη μάθηση (self-directed learning)» αναφέρεται στη διαδικασία κατά την οποία τα άτομα αποκτούν τον έλεγχο στη μάθησή τους, δηλαδή θέτουν μαθησιακούς στόχους, εντοπίζουν τις πηγές μάθησης, επιλέγουν τις πιο κατάλληλες γι' αυτούς εκπαιδευτικές μεθόδους και τεχνικές και τέλος αξιολογούν τα προσωπικά μαθησιακά τους επιτεύγματα και γενικότερα την πρόδοό τους. Η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση ως στρατηγική μάθησης των εκπαιδευτών ενηλίκων παρουσιάζει, κατά τη γνώμη μας, ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη χώρα μας, όπου οι περισσότεροι εκπαιδευτές ενηλίκων «ήλθαν» στην Εκπαίδευση Ενηλίκων χωρίς να έχουν πραγματοποιήσει βασικές σπουδές στο συγκεκριμένο αντικείμενο και απλά έχουν

παρακολουθήσει κάποια σεμινάρια, ημερίδες κ.λπ. Η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση είναι ίσως ο μόνος τρόπος που θα τους φέρει κοντά στον σύγχρονο θεωρητικό προβληματισμό και στις μεθόδους της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Στο πλαίσιο αυτό η παρούσα εισήγηση έχει στόχο να απαντήσει στα ερωτήματα:

- Τι είναι η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση (έννοια), πώς ορίζεται στο πλαίσιο των διάφορων θεωριών μάθησης και ποια σημασία της αποδίδεται από τους θεωρητικούς της Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Knowles, Tough, Brookfield, Mezirow, Collins, Candy, κ.ά.), ως προς την εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων.
- Ποιες είναι οι σημαντικότερες μέχρι σήμερα έρευνες για την αυτοκατευθυνόμενη μάθηση σε σχέση με την εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων, ποια ερωτήματα θέτουν και ποια είναι τα βασικά τους συμπεράσματα.
- Ποια η σχέση της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης με τον κριτικό στοχασμό και τη μετασχηματίζουσα μάθηση, έννοιες που θεωρούνται οι πιο σύγχρονες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων.
- Ποια είναι τα βασικά σημεία της κριτικής που έχει ασκηθεί στην αυτοκατευθυνόμενη μάθηση και ποιος ο αντίλογος;
- Ποια είναι η σημασία της σήμερα για τους εκπαιδευτές ενηλίκων.

**«“Δρω ερευνώντας και ερευνώ δρώντας”:
Η έρευνα δράσης στην Εκπαίδευση Εκπαιδευτών»**

Μάγος Κώστας και Παναγοπούλου Γιώτα

Η έρευνα δράσης ως ερευνητική διαδικασία επιτρέπει στον εκπαιδευτή να αξιολογεί την πρακτική του, στηριζόμενος τόσο στη θεωρητική του κατάρτιση όσο και στην εμπειρία του. Μέσα από την έρευνα δράσης ο εκπαιδευτής μπορεί να αναστοχαστεί τις εκπαιδευτικές πρακτικές του, βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτό την αποτελεσματικότητα της δουλειάς του και την επαγγελματική του αυτογνωσία. Η παρούσα εισήγηση, αφού περιγράψει τα γενικότερα χαρακτηριστικά της έρευνας δράσης, εστιάζει στην παρουσίαση ενός συγκεκριμένου παραδείγματος έρευνας δράσης από το χώρο της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε ενήλικους μετανάστες. Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας δράσης ήταν η αξιολόγηση της αφήγησης ενός παραμυθιού ως τεχνικής στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας.

«Καλλιτεχνικό θέαμα στην εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων»

Μανιάτς Αντώνης

Στο πρόγραμμα της εκπαίδευσης εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, που έλαβε χώρα στην Ελλάδα από το Σεπτέμβριο του 2006 έως το Μάρτιο 2007, συνδυάστηκε η τελική δοκιμασία της μικροδιδασκαλίας με τις οπτικοακουστικές τέχνες, όπως το θέατρο, το βίντεο και κυρίως ο κινηματογράφος. Έγινε μία μελέτη περίπτωσης με βάση μία εθελοντική εργασία που συνίσταται σε πίνακα εικονογραφημένου σεναρίου εκπαιδευτικής ταινίας με θέμα τη ζήτηση εργασίας. Η βιντεοσκόπηση της εκπαιδευτικής διεργασίας παρέχει τη δυνατότητα

στον εκπαιδευτή να τελειοποιηθεί. Η κινηματογραφία υπό προϋποθέσεις είναι κατάλληλη για την εκπαίδευση ενηλίκων, ενώ και η τέχνη του βίντεο συνιστά μία παρόμοια πρόκληση.

«Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτών ενηλίκων»

Κεδράκα Αικατερίνη

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτών ενηλίκων μέσα από τη θεωρία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης, που δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάπτυξη της ικανότητας των εκπαιδευτών ενηλίκων να αναστοχάζονται και να επανεξετάζουν διαρκώς τις πεποιθήσεις, τους ρόλους και τις πράξεις τους. Μέσα από κριτική συσχέτιση παρουσιάζεται η συμπληρωματικότητα της προσέγγισης αυτής με τις κλασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της επαγγελματικής ανάπτυξης των ενηλίκων, που προτείνουν κι αυτές

την αυτοκριτική διάθεση και αναπροσαρμογές των εργαζομένων για τα ζητήματα που αφορούν τη σταδιοδρομία τους.

«Η προσέγγιση του Mezirow για τη Μετασχηματίζουσα Μάθηση ως θεωρητικό πλαίσιο της επαγγελματικής πρακτικής των εκπαιδευτών ενηλίκων»

Λιντζέρις Πάρις

Σύμφωνα με τη θεωρία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης, ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων συνδέεται με τα βασικά είδη μάθησης, τα οποία, κατά τον Mezirow, είναι δύο: Η εργαλειακή και η επικοινωνιακή μάθηση. Ο εκπαιδευόμενος μπορεί και από τα δύο είδη να οδηγηθεί σε μετασχηματισμό των γενικότερων θεωρήσεων και των συμπεριφορών του, ώστε να αποκτήσει μεγαλύτερη προσωπική ανεξαρτησία, υπευθυνότητα και κοινωνική ευαισθησία. Η επαγγελματική πρακτική του εκπαιδευτή ενηλίκων που ενδιαφέρεται για τη μετασχηματίζουσα μάθηση βασίζεται στην ενθάρρυνση του κριτικού στοχασμού των παραδοχών (συμπεριλαμβανομένης της κριτικής εξέτασης των πηγών γνώσης και των σχέσεων εξουσίας) και στη διευκόλυνση της όσο το δυνατόν πιο ισότιμης, ολοκληρωμένης και ελεύθερης συμμετοχής σε ορθολογικό, κριτικό και διαλεκτικό διάλογο.

«Μετασχηματίζουσα Μάθηση: Διερεύνηση και μετασχηματισμός των αντιλήψεων ομάδας εκπαιδευόμενων εκπαιδευτών για το ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων»

Τσιμπουκλή Άννα

Σύμφωνα με τη θεωρία της *Μετασχηματίζουσας Μάθησης* οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στηρίζονται στη διερεύνηση των παραδοχών, των πρακτικών και των πεποιθήσεων τους προκειμένου να κατανοήσουν την εμπειρία τους μέσα από διαφορετικές οπτικές. Έργο του εκπαιδευτή ενηλίκων στο πλαίσιο αυτό είναι να αναγνωρίσει τις διαφορές ανάμεσα στο δικό του σκοπό και τις δικές του προσδοκίες και σε αυτές των εκπαιδευομένων και να ασκήσει κριτική σκέψη πρωτίστως στις δικές τους παραδοχές, ώστε να προαχθεί η διεργασία της μάθησης και της θετικής αλλαγής. Συνεπώς οι εκπαιδευτές ενηλίκων έχουν το ρόλο να προωθούν τον ορθολογικό διάλογο (*rational discourse*) και τη συμμετοχή των εκπαιδευομένων σε αυτόν. Στη διεργασία της μάθησης οι εκπαιδευτές βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να αποκτήσουν επίγνωση

των παραδοχών τους και να τις αλλάξουν προσφέροντάς τους τις ανάλογες εμπειρίες.

Το παρόν άρθρο, παρουσιάζει τα πρώτα αποτελέσματα ποιοτικής μελέτης βασισμένης σε *έρευνα δράσης* και *τριγωνοποίηση πηγών ποιοτικών δεδομένων* (Patton 2002) αναφορικά με το μετασχηματισμό των παραδοχών ομάδας εκπαιδευομένων εκπαιδευτών για το ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων. Η μελέτη διερευνά τις παραδοχές και τις αντιλήψεις της ομάδας των εκπαιδευομένων: α) Για το ρόλο των εκπαιδευτών ενηλίκων γενικά β) για το ρόλο τους ως εκπαιδευτών ενηλίκων πριν και μετά την έκθεσή τους σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης, διάρκειας δέκα μηνών, το οποίο υλοποιείται σύμφωνα με τη θεωρία και τις εφαρμογές της *Μετασχηματίζουσας Μάθησης* και του *Ορθολογικού Διαλόγου* που εισήγαγε στην εκπαίδευση ενηλίκων ο Jack Mezirow (2005). Αναμένεται ότι με την έκθεσή τους στο πρόγραμμα, οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση: α) Να διαγνώσουν τις αρχικές παραδοχές τους σε σχέση με το ρόλο τους ως εκπαιδευτές ενηλίκων, αλλά και σε σχέση με το ρόλο των εκπαιδευτών ενηλίκων γενικά και β) να μετασχηματίσουν εκείνες τις παραδοχές, οι οποίες θεωρούνται «δυσλειτουργικές» μετά την έκθεσή τους στη θεωρία και στις εφαρμογές της *Μετασχηματίζουσας Μάθησης*.

«Η προβληματική της επαγγελματοποίησης της Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Διερεύνηση της έννοιας και των προϋποθέσεων για την προώθηση του τομέα»

Παπαγεωργίου Ήρα

Η συγκεκριμένη εισήγηση έχει στόχο να εξετάσει κριτικά την επαγγελματοποίηση της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα. Έναυσμα για τη μελέτη αυτή είναι η ανάγκη για επαγγελματοποίηση που γίνεται εμφανής από τις ελλειπίες ικανότητες των εκπαιδευτών ενηλίκων, από το χαμηλό ενδιαφέρον της κοινωνίας για τη διά βίου μάθηση και από την επαγγελματική ανασφάλεια των εκπαιδευτών. Υπάρχει ανάγκη δηλαδή για μια επαγγελματοποίηση, η οποία θα προωθή τόσο την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εκπαιδευτών (επαγγελματικότητα) όσο και το κύρος του κλάδου της εκπαίδευσης ενηλίκων (επαγγελματισμό).

Για να θεωρηθεί ένας εκπαιδευτής ικανός στην άσκηση του επαγγέλματος πρέπει να διαθέτει –εκτός από τυπικά προσόντα– κατάλληλες στάσεις και ουσιαστικά προσόντα. Το γεγονός όμως αυτό προβληματίζει όσον αφορά τη διαδικασία πιστοποίησης της επαγγελματικότητας.

Ο προβληματισμός αυτός μας οδήγησε στην έρευνα για το κατά πόσο βοηθά η κατάρτιση και η εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων και κατά πόσο συνεισφέρουν άλλα ουσιαστικά προσόντα στο να καθίσταται κάποιος άξιος εκπαιδευτής ενηλίκων. Η μελέτη αυτή χρησιμοποίησε δείγμα δεκαέξι εκπαιδευτών με διαφορετικά τυπικά προσόντα αλλά και διαφορετικά κίνητρα για την ενασχόλησή τους με τον τομέα. Έχοντας αξιολο-

γήσει την επαγγελματικότητα τους μέσω στοιχείων που αντλήθηκαν από συνεντεύξεις των ίδιων των εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων τους, αναλύθηκε η συνάρτηση της επαγγελματικότητας σε σχέση με τα τυπικά και ουσιαστικά τους προσόντα.

Τα ευρήματα της έρευνας καταλήγουν στο ότι, παρ' όλη την αξία της επιμόρφωσης και εμπειρίας στην εκπαίδευση ενηλίκων, ο παράγοντας που επηρέασε σε μεγαλύτερο βαθμό την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτών ήταν το ενδιαφέρον για τους εκπαιδευόμενους – ως άτομα και ως ομάδα-στόχος. Καθίσταται, έτσι προβληματική η έννοια της επαγγελματικότητας –ως ικανότητας του εκπαιδευτή– όταν βασίζεται πρωτίστως στην ύπαρξη τυπικών προσόντων. Όσον αφορά όμως τον επαγγελματισμό –ως ενίσχυση της κοινωνικής θέσης του τομέα– η ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε ανώτερο επίπεδο και η ύπαρξη θεωρίας ακαδημαϊκού επιπέδου με ξεκάθαρα όρια που να τη διαχωρίζουν από τις άλλες επιστήμες θεωρούνται απαραίτητα.

Όστόσο, μια αυστηρά θεσμοθετημένη διαδικασία προώθησης του επαγγελματισμού του τομέα μπορεί να αποβεί και ζημιογόνα, τυποποιώντας, περιορίζοντας και αποικιοποιώντας το βιοκόσμο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ως εκ τούτου, προτείνεται μια εναλλακτική εκδοχή της επαγγελματοποίησης, η οποία χαρακτηρίζεται από επιστημολογική ευρύτητα και βασίζεται στη δημιουργία μιας κοινής ταυτότητας μεταξύ ατόμων που ασχολούνται με παρόμοιες δραστηριότητες και που μοιράζονται κοινούς στόχους.

**«Διερεύνηση
εκπαιδευτικών
βιογραφιών
εκπαιδευτών
ενηλίκων: Οι «φωνές»
των συμβούλων -
καθηγητών του
Ελληνικού Ανοικτού
Πανεπιστημίου»**

Κουλαουζίδης Γιώργος

Για πολλές δεκαετίες στο χώρο των επιστημών της αγωγής διερευνώνται πολλά ερωτήματα για τη φύση και τη μοναδικότητα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Ανάμεσα στα ερωτήματα αυτά υπάρχει και ένα που σχετίζεται άμεσα με τον τρόπο που οι εκπαιδευτές ενηλίκων αναπτύσσουν την επαγγελματική τους ταυτότητα, δηλαδή με τον τρόπο που αποκτούν την αίσθηση της δέσμευσης και την εξειδίκευση, που είναι απαραίτητα στοιχεία έτσι ώστε να μπορούν να χαρακτηριστούν επαγγελματίες εκπαιδευτές ενηλίκων: Ποιες εμπειρίες εκπαίδευσης και επαγγελματικής πρακτικής οδηγούν ένα άτομο στο να γίνει εκπαιδευτής ενηλίκων;

Στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων εξειδίκευση δεν σημαίνει μόνο την κατοχή ενός συνόλου γενικών και ειδικών γνώσεων, αλλά και την ικανότητα να ενεργοποιείται αυτή η γνώση την κατάλληλη

στιγμή για την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων. Επιπρόσθετα όμως είναι αποδεκτό ότι ένας «ειδικός» στην εκπαίδευση ενηλίκων οφείλει να έχει αναπτύξει ευαισθησία αναφορικά με το ευρύτερο πεδίο των κοινωνικών ζητημάτων και επίσης να έχει την ικανότητα για κριτική σκέψη.

Υποστηρίζουμε ότι όλες αυτές οι δεξιότητες αντικατοπτρίζουν στοιχεία τα οποία είναι δυνατόν να ανιχνευθούν στην εκπαιδευτική βιογραφία κάθε εκπαιδευτή ενηλίκων. Η εκπαιδευτική βιογραφία ενός εκπαιδευτή δεν περιέχει μόνο ζητήματα επαγγελματικής σταδιοδρομίας αλλά περιλαμβάνει και διαστάσεις της οικογενειακής ζωής, της σχολικής ζωής, ατομικά χαρακτηριστικά, αξίες, καθώς και ιδιαίτερα στοιχεία, που είναι στην ουσία επιρροές προς τις επαγγελματικές επιλογές, δηλαδή προς το ίδιο το επάγγελμα του εκπαιδευτή.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, πραγματοποιούμε ένα ερευνητικό έργο, το οποίο περιλαμβάνει τη συλλογή εκπαιδευτικών βιογραφιών από ένα σκόπιμα επιλεγμένο σύνολο ανδρών και γυναικών που απασχολούνται επαγγελματικά ως εκπαιδευτές ενηλίκων, κυρίως στο πλαίσιο των μεταπτυχιακών προγραμμάτων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Ο στόχος της έρευνας είναι αφενός να φωτιστεί ο πολύπλοκος ιστός της σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικών εμπειριών, επαγγελματικής πρακτικής και αλληλεπίδρασης με το

βιωμένο εκπαιδευτικό περιβάλλον και αφετέρου να αναδυθούν σημαίνοντα στοιχεία του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων.

Η πρώτη συνέντευξη ήταν ιδιαίτερης σημασίας για την πορεία του ερευνητικού έργου όχι μόνο επειδή με μεγάλη σαφήνεια ανέδειξε συγκεκριμένες πτυχές της εκπαιδευτικής διαδρομής του πρώτου πληροφορητή αλλά και επειδή μας επέτρεψε να επεξεργαστούμε υποθέσεις, τις οποίες στη συνέχεια προσπαθούμε να επιβεβαιώσουμε και στις επόμενες συνεντεύξεις. Αυτή η πρακτική είναι συχνή στην εφαρμογή ποιοτικών μεθόδων έρευνας, όπου οι φάσεις της συλλογής των δεδομένων και της ανάλυσης τους είναι αλληλένδετες και επιδρούν η μια με την άλλη. Έτσι, σε αυτή την εργασία παρουσιάζουμε την πρώτη συνέντευξη και τα πρώτα συμπεράσματα που αντήσαμε από αυτήν με στόχο να αναδειχθεί κυρίως η ερευνητική προσέγγιση του πρωτότυπου αυτού εγχειρήματος.

**«Ανάπτυξη
Ανθρώπινου
Δυναμικού:
Προετοιμάζοντας
τον Εκπαιδευτή
Επαγγελματικής
Κατάρτισης
στην Κύπρο»**

**Αθανασούλα-Ρέππα Αναστασία,
Ζένιος Ιωάννης και
Παπαευσταθίου Κων/νος**

Στην εισήγηση αυτή καταγράφονται τα στοιχεία εκείνα που συνθέτουν την κυπριακή πραγματικότητα και την ιστορική πορεία της Επαγγελματικής Κατάρτισης στην Κύπρο. Παρατηρείται μια εξελικτική πορεία στις διάφορες φάσεις ανάπτυξης της χώρας μέχρι τη σημερινή κατάσταση της πλήρους ένταξής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σκιαγραφούνται οι κάθε είδους μεταβολές που έγιναν τόσο στο κοινωνικό όσο και στο οικονομικό και τεχνολογικό επίπεδο και έφεραν την Κύπρο μπροστά στα ευρωπαϊκά δεδομένα και στην πορεία για την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας 2010. Κύριο μέλημα είναι η ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού μέσα και από δράσεις της Επαγγελματικής Κατάρτισης. Ο εκπαιδευτής Επαγγελματικής Κατάρτισης παίζει έναν εξαιρετικά σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στην Κύπρο. Στην Ε.Ε. έχουν αναδειχθεί πολ-

λά προφίλ εκπαιδευτών Επαγγελματικής Κατάρτισης, αλλά σε όλα υπάρχει μια κοινή δέσμη δεξιοτήτων που θεωρείται βασική και αναγκαία. Διαπιστώνεται ότι η επαγγελματοποίηση του εκπαιδευτή είναι μια διαδικασία που στηρίζεται στην ανάλυση των γνώσεων – δεξιοτήτων και ικανοτήτων με αναγωγή στα 8 επίπεδα του EQF (European Qualifications Framework) και είναι μια διαδικασία που βρίσκεται σε πορεία εξέλιξης συνδεδεμένη με την ανάπτυξη του Συστήματος Πιστοποίησης των Συντελεστών Παροχής Κατάρτισης στην Κύπρο.

**«Ανθρωπιστική
προσέγγιση
και Εκπαίδευση
Ενηλίκων:
Διερεύνηση των
παραγόντων
που ωθούν τους
εκπαιδευτές στην
υιοθέτησή της»**

**Μουλαδούδης Γρηγόρης και
Ρακαλλίδου Κρύστα**

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων σαράντα ετών, παρόλο που η εκπαίδευση ενηλίκων συγκροτήθηκε ως αμιγές επιστημονικό πεδίο και καθιερώθηκε στον ακαδημαϊκό χώρο, αναδεικνύοντας τους δικούς του θεωρητικούς και ερευνητές, δεν έχει ακόμη καθοριστεί –ιδιαίτερα στη χώρα μας– το επαγγελματικό προφίλ του εκπαιδευτή ενηλίκων. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ένα βασικό ερώτημα, το οποίο αποτελεί και τον ερευνητικό προβληματισμό αυτής της εργασίας: Ποια είναι τα τυπικά προσόντα που πρέπει να διαθέτουν οι εκπαιδευτές ενηλίκων έτσι ώστε να ανταποκρίνονται με αποτελεσματικότητα στα καθήκοντά τους;

Από την έρευνα προκύπτει ότι εκτός από τις γνώσεις και τη διδακτική εμπειρία, οι εκπαιδευτές ενηλίκων πρέπει να διαθέτουν εκείνες τις κοινωνικές και προσωπικές δεξιότητες που προωθούν την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων, τη μάθηση στην πράξη, την

επικοινωνία, τη δημιουργία κλίματος αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης, την ανάπτυξη κριτικής σκέψης, την έκφραση συναισθημάτων και γενικότερα την πορεία προς τον αυτοκαθορισμό. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων πρέπει να νοιάζονται, να αποδέχονται, να κατανοούν και να ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους. Με άλλα λόγια να λειτουργούν ως εμπυκωτές σύμφωνα με τις αρχές της ανθρωπιστικής προσέγγισης.

Σε αυτή την εργασία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας πιλοτικής ποιοτικής έρευνας, η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του καινοτόμου προγράμματος εκπαίδευσης των εκπαιδευτών του ΕΚΕΠΙΣ. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν οι ερευνητικές τεχνικές της μη-συμμετοχικής παρατήρησης, του ερωτηματολογίου και της ανάλυσης βιογραφικού. Ο βασικός στόχος της έρευνας ήταν να αναδείξει τα τυπικά προσόντα που φαίνεται να διαθέτουν οι εκπαιδευόμενοι-εκπαιδευτές, οι οποίοι υιοθετούν την ανθρωπιστική προσέγγιση, εφαρμόζουν ενεργητικές τεχνικές, και τελικά υιοθετούν το ρόλο του εμπυκωτή. Σύμφωνα με τη σύγχρονη βιβλιογραφία, τα τρία προαναφερθέντα στοιχεία αποτελούν σημαντικές παραμέτρους της συγκρότησης ενός εκπαιδευτή προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματική μάθηση στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Βιβλία για την Εκπαίδευση Ενηλίκων

ΑΛΕΞΗΣ ΚΟΚΚΟΣ

Εκπαίδευση Ενηλίκων Ανιχνεύοντας το πεδίο

Στο βιβλίο αυτό ο συγγραφέας, με βάση την πολυετή πείρα του στο χώρο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, προσεγγίζει βασικά ζητήματα του πεδίου. Αναλύονται οι έννοιες της εκπαίδευσης ενηλίκων, της διά βίου μάθησης και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης. Σχολιάζονται οι κυριότερες θεωρητικές προσεγγίσεις και διατυπώνονται οι προϋποθέσεις για την αποτελεσματική εκπαίδευση ενηλίκων.

ΤΙΜΗ 18,00 €
ΣΕΛ. 176

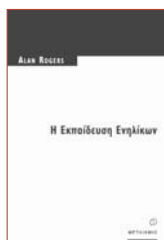
DAVID JAQUES

Μάθηση σε ομάδες

Εγχειρίδιο για όσους συντονίζουν ομάδες ενηλίκων εκπαιδευομένων

Ένα βιβλίο για όλους τους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευομένους για να κατανοήσουν τις ομαδικές εκπαιδευτικές μεθόδους και να αναπτύξουν δεξιότητες ομαδικής μάθησης μέσα από σειρά πρακτικών ασκήσεων.

ΤΙΜΗ 28,00 €
ΣΕΛ. 440

ALAN ROGERS

Η Εκπαίδευση Ενηλίκων

Ένα βιβλίο-οδηγός που εξετάζει σημαντικά θέματα τα οποία ενδιαφέρουν τους εκπαιδευτές ενηλίκων καθώς και αρκετές πρακτικές εφαρμογές, που αφορούν τη χρήση εκπαιδευτικών τεχνικών, τη δυναμική της ομάδας, το σχεδιασμό και την αξιολόγηση.

ΤΙΜΗ 25,00 €
ΣΕΛ. 328

PETER JARVIS (επιμ.)

Οι θεμελιώδεις της εκπαίδευσης ενηλίκων

Το βιβλίο αυτό αποτελεί πολύτιμο εργαλείο μελέτης και μια ακόμα σημαντική προσφορά του Peter Jarvis, που το επιμελήθηκε. Παρουσιάζει τη ζωή και το έργο δεκαεπτά προσωπικοτήτων που συγκαταλέγονται ανάμεσα σε εκείνους που συνέβαλαν καταλυτικά στη θεμελίωση του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων τόσο από θεωρητική όσο και από πρακτική άποψη.

ΤΙΜΗ 29,00 €
ΣΕΛ. 424

SOPHIE COURAU

Τα βασικά «εργαλεία» του εκπαιδευτή ενηλίκων

Οι τρόποι με τους οποίους μαθαίνουν οι ενήλικοι, οι εκπαιδευτικές τεχνικές, η στρατηγική σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων και οι τρόποι εμπύκωσης των εκπαιδευομένων.

ΤΙΜΗ 18,00 €
ΣΕΛ. 184

PETER JARVIS

Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση

Θεωρία και πράξη

Το βιβλίο αυτό έχει καθιερωθεί ως ένα από τα πιο έγκυρα εισαγωγικά κείμενα για τον σημαντικό αυτό κλάδο της εκπαίδευσης. Στην παρούσα δεύτερη έκδοση ο Jarvis συμπεριλαμβάνει και όλες τις πολυάριθμες μεταβολές που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια στο πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

ΤΙΜΗ 24,00 €
ΣΕΛ. 360

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Τα μέλη της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων που θα εγγραφούν για πρώτη φορά μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2008, καθώς και όσοι και όσες είναι ήδη μέλη και θα επανεγγραφούν μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2008 με την αγορά δύο βιβλίων της σειράς «Εκπαίδευση Ενηλίκων» (με έκπτωση 10%) παίρνουν επιπλέον δύο βιβλία δωρεάν.

Πιο αναλυτικά:

Αγοράζοντας δύο από τα παρακάτω βιβλία με έκπτωση 10%:

	ΤΙΜΗ	ΕΚΠΤΩΣΗ 10%
SOPHIE COURAU, <i>Τα Βασικά «Εργαλεία» του Εκπαιδευτή Ενηλίκων</i>	~~18,00 €~~	16,20 €
PETER JARVIS, <i>Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση. Θεωρία και πράξη</i>	~~24,00 €~~	21,60 €
ΑΛΕΞΗΣ ΚΟΚΚΟΣ, <i>Εκπαίδευση ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο</i>	~~18,00 €~~	16,20 €
ALAN ROGERS, <i>Η Εκπαίδευση Ενηλίκων</i>	~~25,00 €~~	22,50 €
JACK MEZIROW ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ, <i>Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση</i>	~~27,00 €~~	24,30 €

τα μέλη της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων μπορούν να πάρουν δωρεάν 1 βιβλίο, επιλέγοντας από τους εξής τίτλους:

DAVID JAUQUES, *Μάθηση σε Ομάδες*

PHIL RACE, *Το Εγχειρίδιο της Ανοικτής Εκπαίδευσης*

PHIL RACE, *500 Πρακτικές Συμβουλές για την Ανοικτή και Ευέλικτη Εκπαίδευση*

DIDIER NOYÉ – JACQUES PIVETEAU, *Πρακτικός Οδηγός του Εκπαιδευτή*

ANDREW NORTHEGGE, *Οδηγός για τον Σπουδαστή*

LOUIS COHEN, LAWRENCE MANION, *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*

JEAN HOUSSAYE (επιμ.), *Δεκαπέντε Παιδαγωγοί*

ROBERT NATHAN, LINDA HALL, *Επαγγελματική Συμβουλευτική*

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΣΑΠΗΣ, *Σχεδιασμός, Οργάνωση, Εφαρμογή και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης*

Καθώς επίσης και 1 από τα βιβλία:

ΙΝΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ, ΛΙΑ ΜΠΟΥΣΟΥΝΗ-ΓΚΕΣΟΥΡΑ, *Το λέμε σωστά; Το γράφουμε σωστά; Λάθη που κάνουμε συχνά στο γραπτό και στον προφορικό λόγο*

Ορθογραφικό λεξικό της νέας ελληνικής (συνοδεύεται από CD-ROM)

Τα βιβλία μπορείτε να τα προμηθευτείτε, κάνοντας χρήση αυτής της ειδικής προσφοράς, από τα βιβλιοπωλεία μας με επίδειξη της Βεβαίωσης Εγγραφής σας στην Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Επίσης, μπορείτε να τα προμηθευτείτε ταχυδρομικά με αντικαταβολή (με 5,00 € επιπλέον ανά παραγγελία για τα έξοδα συσκευασίας και αποστολής), αφού συμπληρώσετε τα στοιχεία σας και σημειώσετε τους τίτλους που επιθυμείτε και μας στείλετε το παρόν έντυπο στη διεύθυνση Τ.Θ. 21001, Τ.Κ. 114 10, Αθήνα, ή με fax (210 3610750) μαζί με φωτοτυπία της Βεβαίωσης Εγγραφής σας στην Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Η προσφορά ισχύει και για παραγγελίες μέσω Internet: www.metaixmio.gr.

Στις τιμές συμπεριλαμβάνεται ΦΠΑ 4,5%.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: .....
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: .....
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ..... Τ.Κ.: ..... e-mail: .....
ΠΟΛΗ: ..... ΤΗΛ.: ..... FAX: .....

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

- ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 18, 106 80 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ.: 210 3647433, FAX: 210 3610750
  - ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5, 105 64 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ./FAX: 210 3319195
  - ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 118, 114 72 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ.: 211 3003580, FAX: 211 3003581
  - ΟΛΥΜΠΟΥ 81, 546 31 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΗΛ.: 2310 250075, 2310 260085 FAX: 2310 260085
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ: Τ.Θ. 21001, 114 10 ΑΘΗΝΑ
internet: www.metaixmio.gr e-mail: metaixmio@metaixmio.gr

Βιβλία για την Εκπαίδευση Ενηλίκων

DIDIER NOYÉ, JACQUES PIVETEAU

Πρακτικός Οδηγός του Εκπαιδευτή

Ένα εγχειρίδιο που απευθύνεται σε εκπαιδευτές ενηλίκων και καλύπτει θέματα όπως ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση προγραμμάτων, η χρήση των εκπαιδευτικών τεχνικών και των εποπτικών μέσων, οι σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων, η σύνδεση της κατάρτισης με την απασχόληση, η ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση.

ΤΙΜΗ 24,00 €
ΣΕΛ. 208

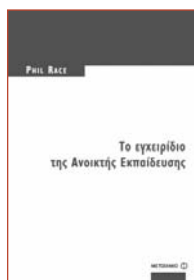
ANDREW NORTHEGDE

Οδηγός για τον Σπουδαστή

Μέθοδος μελέτης του διδακτικού υλικού • Σύνταξη εργασιών
• Συμμετοχή στο μάθημα • Προετοιμασία για τις εξετάσεις

Πολύτιμες συμβουλές για κάθε ενήλικο σπουδαστή που αφορούν την κατάλληλη οργάνωση των σπουδών του, την αποτελεσματική παρακολούθηση των διδασκόντων, την εκπόνηση εργασιών και την προετοιμασία για τις εξετάσεις.

ΤΙΜΗ 20,00 €
ΣΕΛ. 296

PHIL RACE

Το Εγχειρίδιο της Ανοικτής Εκπαίδευσης

Το βιβλίο αναφέρεται σε όλα τα βασικά ζητήματα που σχετίζονται με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, όπως ο σχεδιασμός προγραμμάτων, οι σχέσεις διδάσκοντος-διδασκομένων, η διαμόρφωση και η χρήση διδακτικού υλικού, η αξιοποίηση της τεχνολογίας.

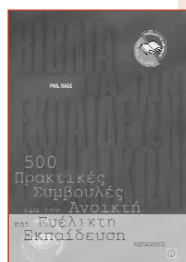
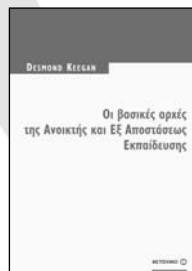
ΤΙΜΗ 20,00 €
ΣΕΛ. 248

DESMOND KEEGAN

Οι Βασικές Αρχές της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Ο ορισμός και τα χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, οι διαφορές της από την «πρόσωπο με πρόσωπο» εκπαίδευση, οι βασικές θεωρίες και τα διάφορα συστήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

ΤΙΜΗ 20,00 €
ΣΕΛ. 256

PHIL RACE

500 Πρακτικές Συμβουλές για την Ανοικτή και Ευέλικτη Εκπαίδευση

Οδηγίες για τη συγγραφή διδακτικού υλικού, τη δημιουργική επικοινωνία μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων, τη χρήση της τεχνολογίας, την υποστήριξη των σπουδαστών και την αξιολόγηση των προγραμμάτων.

ΤΙΜΗ 18,00 €
ΣΕΛ. 208

ΑΛΕΞΗΣ ΚΟΚΚΟΣ (επιμ.)

Διεθνής Συνδιάσκεψη για την Εκπαίδευση Ενηλίκων

SALLY BROWN
SOPHIE COURAU
PHIL RACE
ALAN ROGERS

ΒΑΣΩ ΒΑΣΙΛΟΥ-ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΕΡΓΙΔΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΟΥΚΑΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΟΝΑΡΑΚΗΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΪΣΤΡΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΥΡΟΓΙΩΡΓΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΤΕΡΑΙΣΙΔΟΥ
ΑΝΝΑ ΤΣΙΜΠΟΥΚΛΗ
ΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΙΜΗ 17,00 €
ΣΕΛ. 288

Οι εισηγήσεις και οι συζητήσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της Διεθνούς Συνδιάσκεψης για την Εκπαίδευση Ενηλίκων, που διοργανώθηκε από τις Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ στο Πάντειο Πανεπιστήμιο τον Νοέμβριο του 2001.

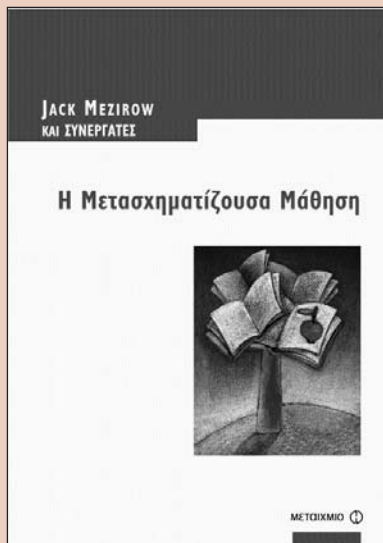

NOTES

The page contains a header with the word 'NOTES' in a red-bordered box. Below the header are horizontal lines for writing. A large, semi-transparent watermark is overlaid on the page, consisting of the Greek word 'ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ' (Education) and 'ΕΝΟΜΗ' (Unified) written diagonally across the page. There are also two white arrow-like shapes pointing towards the bottom-left corner, one in the upper section and one in the lower section.

JACK MEZIROW ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση

Η έκδοση του βιβλίου *Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση* αποτελεί μείζον γεγονός για το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, αλλά και για ολόκληρο τον τομέα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στη χώρα μας. Αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό βιβλίο που γράφτηκε για την εκπαίδευση ενηλίκων τα τελευταία τριάντα χρόνια, δεδομένου ότι παρουσιάζει τη θεωρία της Μετασχηματίζουσας Μάθησης του Jack Mezirow, η οποία αποτελεί σήμερα το επίκεντρο της έρευνας και του προβληματισμού όσων ενδιαφέρονται για τη διά βίου μάθηση. Το βιβλίο περιέχει επίσης πλήθος παραδειγμάτων εφαρμογής της θεωρίας αυτής στον ακαδημαϊκό χώρο και στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Ο **Jack Mezirow** είναι Ομότιμος Καθηγητής Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο Teachers College του Πανεπιστημίου Columbia, όπου έχει διατελέσει Πρόεδρος του Τμήματος Ανώτερης Εκπαίδευσης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

PETER JARVIS (επιμέλεια)

Οι θεμελιωτές της εκπαίδευσης ενηλίκων

Το βιβλίο *Οι θεμελιωτές της εκπαίδευσης ενηλίκων* παρουσιάζει τη ζωή και το έργο δεκαεπτά προσωπικοτήτων που συγκαταλέγονται ανάμεσα σε εκείνους που συνέβαλαν καταλυτικά στη θεμελίωση του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων τόσο από θεωρητική όσο και από πρακτική άποψη (Dewey, Freire, Argyris, Knowles κ.ά).

Ο **Peter Jarvis** είναι Καθηγητής Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και Διευθυντής του Κέντρου Έρευνας της Διά Βίου Μάθησης στο Πανεπιστήμιο του Surrey στην Αγγλία.